

Kuzmányi István

ASSISI

Zarándokútikönyv

Ujémbér
kiadványok

*Dicsérjétek az én Uramat és áldjátok,
mondjátok köszönetet
és nagy alázatossággal szolgáljátok.*

Assisi Szent Ferenc: Naphimnusz

FERENCESEK

Sokan ismerjük őket, egyesek közelebből, mások távolabbról. Oktatási, szociális vagy plébániai szolgálatuk révén részei az életünknek. Jelenlétük nélkülözhetetlen nemzeti kegyhelyünkön, Mátraverebély-Szentkúton, és a kiengesztelődés szentségének kiszolgáltatásában is, például Budapesten, a Ferenciek terei Alkantarai Szent Péter-templomban. Fedezzük fel most közösen, ki és mi jelenti életük és szolgálatuk forrását!

Kik a ferencesek?

Mielőtt belépünk Assisi „kapuján”, érdemes tisztáznunk, kik is a ferencesek. Már csak azért is, mert fekete, barna, esetenként pedig szürke „csuhát” viselő ferencesekkel is találkozhatunk a városban. A fenti kérdésre akár egy viccel is válaszolhatnánk: „Ki a legismertebb minorita? Szent Maximilian Kolbe. A legismertebb kapucinus? Pietrelcinai Szent Pio. És a legismertebb ferences? Assisi Szent Ferenc.” De a viccet félretéve: egyszerű megválaszolni, kik a ferencesek. Azok, akik Szent Ferenc nyomán az evangéliumi hármas fogadalmat élik.

A ferences rend eredetileg a Kisebb Testvérek Rendje (Ordo Fratrum Minorum, OFM) volt, amely azonban idővel több önálló ágra bomlott (lásd Alkantarai Szent Péter életét a kötet 62. oldalán). Ezek mind a ferences szellemiséget követik. A Ferences Család Első Rendjének része a ferences rend (OFM), amelynek tagjai hagyományosan barna rendi ruhát viselnek, őket találjuk meg Assisiben a Santa Maria degli Angeli-bazilikánál és -rendháznál. Az Első Rendhez tartoznak továbbá a barna rendi

ASSISI

Ez a festői város Róma után a legismertebb a keresztény Itáliában. Itt született, élete jelentős részét itt töltötte, és végül itt halt meg Szent Ferenc, a szeráfi atya, aki a ferences rend alapítója és Olaszország védőszentje. A település az Assisi-Nocera Umbra-Gualdo Tadinó-i Egyházmegye székhelye. Az 1290 méter magas, festői Subasio-hegy nyugati részén fekvő település közelében Kr. e. 1000 körül telepedtek meg az umbrok. A mai város helyén erődítményt építettek, melyet ötszáz évvel később az etruszkok, majd a rómaiak foglaltak el. Ebben a korban épült a hegy teraszán Assisium település. Kr. u. 238-ban Assisi Rufinus megtérítette a város lakóit. A vértanú püspök földi maradványait a Szent Rufin-székesegyházban őrzik. A település története jórészt egybeesik a régióéval. A római kor után a gótok, a longobárdok, majd a frankok uralták a területet, azután a pápa fennhatósága alá került. A 11. században a város a Német-római Császárság alá is tartozott. A terület kvázi autonóm városai között dúló harcokban esett fogságba Perugiában Giovanni di Bernardone, a későbbi Szent Ferenc.

2000-ben a várost, az ott található Szent Ferenc-bazilikát és a többi ferences emlékhelyet az UNESCO-világörökség részévé nyilvánították. A településen ma valamivel több mint huszonnézezer laknak. Közigazgatásilag hozzá tartozik több környékbéli kisebb település is, például Santa Maria degli Angeli és Rivotorto.

Mindenekelőtt ismerkedjünk meg a festői umbriai város szülőtteivel, Szent Ferencel és Szent Klárával! Rövid élettörténetüket a *Magyar Kurír* leírása alapján ismertetjük.

GRECCIO

Szent Ferenc életét követve, a nyomában járva egy teológiai igazság rajzolódik ki előttünk: Isten stílusa a bölcső és a kereszt. Az egyikén át a lehető legközelebb jön hozzánk Isten, emberré lesz. A másikon át elmegy a legvégsőig, és szeretete kifejezésének csúcspontjaként vállalja értünk a kiszolgáltatottságot, a szenvedést, sőt a megváltó kereszthalált. Ő mindenben hasonló lett hozzánk, a bűnt kivéve. Ez a két titok, a bölcső és a kereszt titka érinti meg a Poverellót. S ezeket szemlélhetjük, ezekhez kerülhetünk közelebb Greccióban és Alverna hegyén. Rómától és Assisitől úgy egy bő órányi autóútra, a Rieti-völgyben találjuk a hegy oldalába épült Grecciót és ferences kegyhelyét (Santuario Francescano del Presepe di Greccio).

Szent Ferenc életének utolsó időszakát a betegség és rendjének helyzete is nehezítette. Ugyanakkor ezek voltak azok az évek, amikor szíve legmélyén megtapasztalta a teljességet. Ezeknek az érzéseinek adja tanúbizonyságát az az 1223-as különleges karácsony, amelyet Ferenc itt, Greccióban, egy számára nagyon kedves helyen akart megünnepelni. Karácsony napja mindig nagy öröm volt számára. Igyekezett átérezni azt a szegénységet és egyszerűséget, amelyben a Szűzanya és fia, a kisded Jézus osztozott Betlehem barlangjában. Ettől meghatódva és örömtől eltelve boldog ünneplésre hívta társait, szegényeket és gazdagokat, minden teremtményt. Ferenc mindig csodálkozott azon, hogy Isten hasonlónak lett az emberhez, egy lett velünk.

LA VERNA (ALVERNA) KEGYHELY

A hegyre épült várost sok helyen említi a Szentírás. Értelmezéséhez kulcsot ad kezünkbe Jézus, aki Máté evangéliumának tanítása szerint, miután feltárja szívének legbensejét a boldogságmondásokkal, úgy fordul a hallgatósághoz – ezúttal hozzánk –, hogy azt mondja: mi vagyunk a só, a világosság, amire szüksége van a világnak. És tanúságunkat, akárcsak a hegyen épült várost, nem lehet elrejteni (vö. Mt 5,13–14). Ennek a tanításnak a titkát engedi fokról fokra megértenünk a ferences kegyhely, amely első látásra úgy tűnik, mintha rejtőzködne, ám ott járva megtapasztalhatjuk: valójában minden fénynél tündöklőbben ragyog.

Az alvernai ferences kegyhely (La Verna – Santuario Francescano) szent hely, amely a Casentino Nemzeti Park szívében, a gyönyörű Toszkána régióban található. Az állat- és növényvilágban gazdag erdők maguk is ritka szépségű természeti szentélyt alkotnak. Itt kapta meg Szent Ferenc a stig máit 1224-ben.

A nemzeti park erdeinek ölelésében elhelyezkedő alvernai kegyhely lélegzetelállítóan szép helyen épült: csodálatos kilátást kínál a környező tájra, és a teremtet világgal való kapcsolatról mesél. De rálátást enged a lelkünkre is, egyenes utat mutat a Teremtőhöz. Közelebb visz ahhoz a mély harmóniához és végtelen szeretethez, amit a bűnbeeséssel elvesztettünk. Akkor ugyanis elfelejtettünk úgy szeretni, mint az Isten. Ám az elveszett paradicsom, Isten országa Jézus megtestesülésével, megváltó kereszthalálával és feltámadásával valósággá lett számunkra. Ennek boldogságát ízlelhetjük, békéjét érezhetjük a hegyre épült kegyhelyen.

FRANCISCV

Iohannes Vincen

SUBIACO

AZ ELSŐ SZENT FERENC-ÁBRÁZOLÁS HELYSZÍNE

Nursiai Szent Benedek, a bencés rend alapítója és Európa fővédőszentje, fiatalon, amikor az első csodatétele fölhívta rá a környezete figyelmét, teljesen visszavonult a világtól. Róma közelében, az Abruzzókban található Subiaco mellett, egy barlangban kezdett magányos remeteéletet élni. Szent Romanus remete öltöztette be szerzetesnek, és ő gondoskodott testi-lelki szükségleteiről is. Benedek az imádság embere volt. Háromévi magánya után a környék lakói tömegesen kezdték fölkeresni, hogy tanácsát kérjék ügyeikkel kapcsolatban. Számos tanítványa lett. Ma egykori barlangja helyén áll a Sacro speco- (Szent barlang-) kolostor, ahová Szent Ferenc is ellátogatott életében. A Poverello szerette volna, ha Szent Benedek valamiképpen megerősíti őt küldetésében, ezért is kereste fel őt Subiacóban. A legenda úgy tartja, hogy a rózsabokor, amelybe Benedek egykor vezeklésképpen belevetette magát, Szent Ferenc keze nyomán egyszeriben kivirágzott.

A barlang köré épült kápolnafüzérben találjuk Nagy Szent Gergely kápolnáját, amelyet egy csigalépcsőn keresztül közelíthetünk meg az alsó templomból. Megérkezve a jobb oldalon találjuk azt a Szent Ferencet ábrázoló híres freskót, amelyet a megtisztelő *első* jelzővel illetnek: ez a Poverello legkorábbi ábrázolása.

A falon látható kép Ferencet még a szent sebek nélkül mutatja, a következő felirattal: „Fr. Franciscus” (Ferenc testvér).

PERUGIA

Az Assisi szomszédságában található Perugia Umbria tartomány székhelye és legnagyobb városa. Kulcsfontosságú szerepet töltött be Szent Ferenc életében. Ez megtérésének helyszíne. A fiatal Ferenc 1202 novemberében részt vett abban a háborúban, amit Assisi és Perugia lakói vívtak egymás ellen. A Collestrada mellett zajló ütközetből a mai tartományi székhely csapatai kerültek ki győztesen. Ferenc ekkor fogságba esett, ahonnan csak egy év elteltével szabadult. Az ifjúkorától törekény és gyenge testalkatú Francescót nagyon megviselte a perugiai fogság, a feltételezések szerint maláriás lett a börtönben. Elesett fizikai állapota jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy elengedje világi vágyait, és hagyja, hogy lelkében megtörténjen a Jóisten által kezdeményezett változás, amit megtérésének is tekinthetünk. Testi betegsége tette őt alkalmassá arra, hogy érzékenyen érintse mások fájdalma, és megnyíljon a teremtet világ csodáinak szemlélésére. Ő, aki korábban selyemruhákba öltözött, Isten szerelméért később még a leprásokat is szolgálni tudta, akiktől azelőtt elfordította a fejét. Nem arról van szó, hogy sebeik láttán nem támadt benne többé viszolygás, de hagyta, hogy döntését Isten szeretete határozza meg, s így képessé vált arra, hogy irgalmasan bekötözze sebeiket, ápolja őket. Példája bennünket is segíthet a legkiszolgáltatottabbak felé vezető úton haladni, és felebaráti szeretetből fakadó jó cselekedetekkel fordulni mások felé.

Habár a Ferencet megtéréshez segítő egykori börtön helyén nem épült templom, mégis érdemes egy rövid kirándulást tennünk a városba, amely érseki székhely is: a Perugia-Città della Pieve-i Főegyházmegye központja.

GUBBIO

Assisitől mintegy ötven, La Verna kegyhelyétől pedig körülbelül száz kilométerre található ez a hegyre épült város, amely egészen magával ragadja az idelátogatót. Ide vezetett Szent Ferenc első útja, miután lemondott a világi javokról, és még a ruháit is visszaadta édesapjának.

A Szent Ferenchez köthető egyik legismertebb történetet már 1370 körül lefordították magyarra, szövegét pedig a hetven évvel későbbi *Jókai-kódex* őrzi, amely az Országos Széchényi Könyvtárban található.

A gubbiói farkas megtérésről szóló legenda elmeséli, hogy amikor Gubbio városában egy farkas garázdálkodott, Szent Ferenc megszólította az állatot, és csodás körülmények között rávette, hogy ne támadjon meg többé sem embert, sem állatot. Ígéretet tett neki arra, hogy a városbeliek pedig ennek fejében mindig gondoskodnak majd róla. Ferenc „farkas testvéremnek” szólította a ragadozót, az pedig hallgatott a szavára. A szeráfi szenthez köthető történet, amely a természettel és annak teremtményeivel való kibékülésről szól, tulajdonképpen egy, a Szentírásból jól ismert izajási próféciaára utal, amely leírja, hogy a végidőben az állatok és az ember harmóniában fognak élni egymással: „Akkor majd együtt lakik a farkas a báránnal, és a párduc együtt tanyázik a gödölyével. Borjú és oroszlánkölők együtt legelészik, és egy kisgyermek terelgeti őket. A tehén és a medve együtt legel, együtt heverésznek kölykeik, szalmát eszik az oroszlán, akárcsak az ökör. A csecsemő a vipera fészkenél játszadozik, és az áspiskígyó üregébe dughatja kezét az anyatejtől elválasztott gyermek. Sehol nem ártanak és nem

FORTE KOLOMBÓ-I KEGYHELY

Szent Ferenc életében jelentős szerepet játszik a Rómába tartó út mellett, Rieti szomszédságában található Fonte Colombo is. Ez a ferences rend Sínai-hegye, ahol a szegények atyja megalakította a III. Honoriusz pápa által 1223. november 29-én elfogadott regulát, melynek 800. évfordulóját nemrég ünnepelte a ferences család.

Az erdő mélyén, a zöldellő Rainero-hegy lábánál fekvő kegyhely része a Sacro Speco (szent barlang), ahol Ferenc megírta rendje szabályzatát. Az egykor a bencés rendhez tartozó területet 549 méter magasan találjuk. A hagyomány szerint a kegyhely nevét Ferenc adta, aki a hegyre felmászva az

RIETI

Rieti az azonos nevű megye székhelye Lazio tartományban, Rómától másfél órányi távolságra (82 kilométer). A Velino folyó partjára épült, hegyekkel körülölelt város lakosaink száma mintegy 45 ezer fő. A történelmi pápai állam idején jelentős településnek számított, a 13. században gyakran pápai székhely is volt. A város 405 méterrel a tengerszint felett fekszik, közelében található a termékeny Piana Reatina-síkság és az Appenninek gyönyörű hegyei: San Mauro (Cappuccini), Sant'Antonio al Monte és a Belvedere-hegyek. Rieti és környéke vízben igen gazdag: a település szélén található a Fonti di Cottorella nevű termál- és ásványvízforrás; a szomszédos Cittaducale településen a Peschiera-forrás, amely az azonos nevű vízvezetéken keresztül Róma vízszükségletének jelentős részét is fedezi (körülbelül 550 millió köbméter évente).

SZENT FERENC NYOMÁBAN RÓMÁBAN

LATERÁNI SZENT JÁNOS-BAZILIKA

Amikor az Aurelianus-féle városfalon, a Szent János-kapun átjutva a lateráni bazilika előtti nagy térre érkezünk, annak alsó sarkában egy lenyűgöző szoborcsoportra lehetünk figyelmesek. Giuseppe Tonnini szobrász készítette 1925-ben, és a szent halálának 700. évfordulója alkalmából állították fel. Az alkotás egy tufából készült lépcsős talapzaton állva ábrázolja a Poverellót, amint karjait kérőn és Istennek hálát adva a magasba emeli, tenyerét a bazilika felé fordítva. A szent mellett első társait láthatjuk, öt szerzetest, akik elkísérték Rómába, hogy találkozzanak III. Ince pápával a rendi szabályzatuk elismerése érdekében. Ez volt az úgynevezett *Protoregula*, amely minden valószínűség szerint az evangélium bizonyos, Ferenc által kiválasztott verseiből állt. A pápa szóban jóváhagyta ezt a szabályzatot.

Nem véletlen, hogy a szobrot éppen itt, a Lateránban helyezték el. Hiszen a szeráfi szent ide érkezett, itt járult III. Ince pápa elé, aki a találkozásuk után álmot látott: Ferenc vállával megtartotta a lateráni bazilika összedőlni készülő homlokzati falát. Ezt a jelenetet csodálatosan festette meg Giotto az Assisi Szent Ferenc-bazilikában. A hagyomány úgy tartja, hogy a pápa ezután visszahívatta magához Ferencet és követőit, s szóban engedélyezte a rendalapító reguláját. (Az adott korban még